

Plejebørn og fattigvæsen

Af Michael Dupont

*Frants Henningsen: Forladt. Dog ej af
Venner i Nøden, 1888 (udsnit)*

Hvad kan vi nå?

- Lidt generelt om arkivalier og Daisy
- Fattigvæsenet gennem tiderne
- Betegnelser og klasser
- Fattighuse og fattiggårde
- Forsørgelsessted
- Tab af rettigheder
- Aldersforsorg, sygeforsorg, arbejdsløse, fremmede
- Plejebørn og fattige børn
- Københavns fattigvæsen

Hvordan du finder det rigtige arkivalie

- Vigtigt, før du søger i Daisy!
- Slægtsforskerbøger, internettet
- Skal have en idé om, hvad du vil finde
- Læs om det (grundighed sparer dig på længere sigt!)

Hold øje med

- Hvilken myndighedstype, der behandler sagerne (amt, politi, kommune, sogn osv.)
- Hvad arkivaliet ofte kaldes (journalsag, skifteprotokol, straffeakt osv.)
- Disse to oplysninger skal bruges i Daisy!

Det store problem: Hvad hedder myndigheden?

Landsdækkende:

- DIG-DAG
- Atlas over Danmarks administrative inddeling efter 1660
- Trap-Danmark, div. udgaver

Lokalt:

- Øst for Storebælt: De brune kasser

DIG-DAG

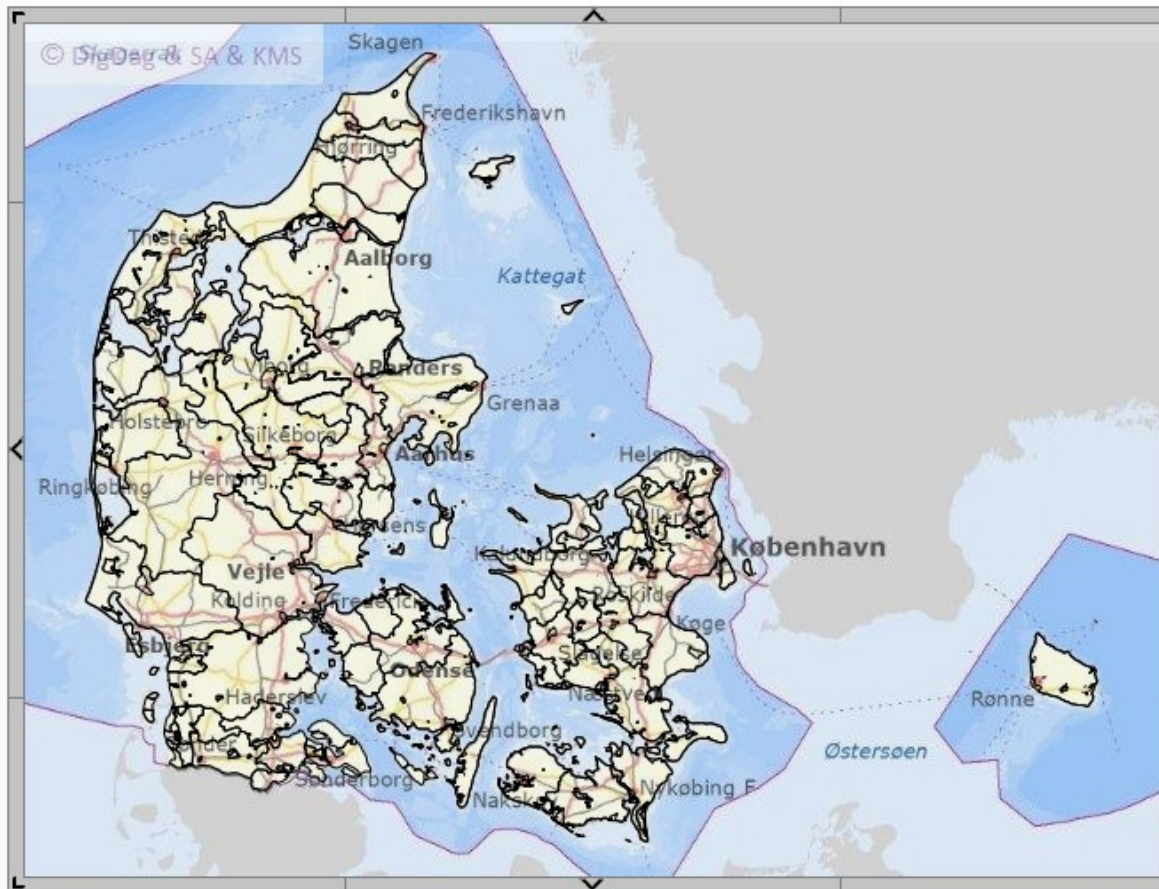
- Betyder Digitalt atlas over Danmarks historisk-administrative geografi
- Kan vælge år + myndighedstype og se myndighedens omfang og navn på den tid
- Kan vælge stednavnesøgning (med % efter stednavnet!) og finde over- og underordnede myndigheder

Tid: 1750 10 01

Administrativ inddeling:

- Kommunale
- Amtslig/regional
- Kirkelig
- Retslig
- Geografisk
- Politivæsen
- Øvrige

Der vises administrativ inddeling: Amtslig/regional

1700 1750 1800 1900 2000

Hvad er en arkivdatabase

- En elektronisk registratur
- Samme oplysninger som gammeldags registraturer
- Kan benyttes på nettet

DAISY

- Dansk Arkivalie InformationsSystem
- Indeholder Rigsarkivets samlinger
- Både offentlige og private arkiver
- Alt er indtastet

DAISYs forside

RIGSARKIVET

Daisy

Bruger: (RAF) Michael Dupont |

Log ud

MINE BRUGERSIDER

Log ud

Mine brugersider

Mine bestillinger

Rediger brugerprofil

Slet brugerprofil

Skift adgangskode

SØG OG BESTIL

> [Søg efter arkivalier](#)

HJÆLP TIL SØG OG BESTIL

Om arkivalierne

Sådan søger du

Sådan bestiller du

Tips til søgning

Ordforklaring

Læs højt Print

Søg i arkivaliesamlingerne

Arkivskaber eller arkivserie: ?

Arkivskaber: ?

Arkivserie: ?

Periode: - ?

Søg i Daisy

Her kan du:

- > **Søge** efter arkivalier og få vist information om dem.
- > **Bestille** arkivalier til brug på en læsesal.
- > **Se** indscannede arkivalier online.

Indscannede arkivalier kan ikke bestilles til brug på læsesal.

Arkivfaglige ord

- Proveniensprincippet: Myndighedens orden bevares
- Arkivskaber: Den, der skaber arkivet
- Arkivserie/titel: Det, arkivaliet kaldes

Og nu ...

... er vi klar til at tale om plejebørn og
fattigvæsen!

Lad os begynde med det vigtigste: Hvor finder man arkivalierne?

- Rigsarkivet eller kommunearkiver
- Skal kende forsørgelses- eller opholdsstedet
- Slå derefter myndigheden op i Daisy

- Købstæder:
 - Indtil 1868: Rådstue/magistrat (fattigkommissioner)
 - Efter 1869: Kommune
- Landsogne:
 - Indtil 1803: Sogn eller gods (især på Fyn)
 - 1803-1867: Sogn eller kommune
 - Efter 1868: Kommune
- Kontrolmyndigheder: provstier, stiftsamter, amter, amtsråd m.fl.

Hvad hedder de vigtigste arkivalier?

- Fattigprotokollen
- Indført 1708 og indeholder de fattiges navne, opholdssteder, inddeling i klasser
- Heri findes også fattigregnskaber og fattigplanen (plan for fattigforsørgelsen i sognet)
- Korrespondance, kan indeholde breve, attester vedr. fattige

Gode søgeord

- Kan være meget forskel på, hvad arkivalier kaldes
- Gode søgeord i Arkivserie-feltet er "fattig", "alderdom", "plejebørn", "arbejdsløs" osv.
- Kan også gemme sig under mere anonyme arkivalier som "forhandlingsprotokol"
- Ofte god idé blot at søge på det pågældende sogn/rådstue/kommune + periode og få en liste frem over alle arkivalier

OBS

- Nogle arkivalier er scannet og findes i AO
- Se vejledningsvideo på www.genealogi.dk

Fattigvæsenet gennem tiderne

- -1536: Kunne få hjælp hos familien, klostre, lav (gilder)
- 1536-1708: Fattigforsorg er statens ansvar, fattige er stort set overladt til sig selv (dog findes der fortsat gilder og privat fattigforsorg som fx hospitaler)

Eksempel på privat fattighjælp: Herlufmagle-Tybjerg Pastorat:
Fattigvæsenssager 1624-1875, pk. C2.11 (Claus Daas fundats på 500 rd. hvoraf
renten skal ydes til 15 husarme i Herlufmagle, 1624)

Handwritten text in cursive script, likely a church record or fundation document. The text is written in dark ink on aged, slightly yellowed paper. The document appears to be a record of a fundation for the poor, mentioning a sum of 500 rixdalers and the allocation of interest to 15 households in Herlufmagle.

”Først schall Altid holdis en rigtig Fortegnelse paa Femtten Visse Allmese hoffder Aff die Fattigste herudi Hellemagle sognen och ingen Andenstedtz, saa Ad naar Een weed Døden Affgaar eller for Andris, da schall strax en Anden nottørfftig forandris, som sig erlig och Vell haffuer Anstillet och udi den Affdødis eller for Andredt sted kand Antegnes [...]”

Egentlige fattiglove

- 1708: Den første fattiglov (fødevarer, penge til husleje, tøj og brændsel, baseret på frivillige bidrag)
- 1732: Udlevering af fødevarer kan afløses af omgangsforsørgelse
- 1803: Regulær tvungen fattigskat, mere kontrol med byerne og sognenes forpligtelser

Matthesen gilde
om året - 174

gilde ing till dir fattige i
vår vår ligg som i ligg

gylt gylt ligg som för
vår år 1745 Hans Kong

gylt ligg om året
vår år 1745

Salve sigel

gylt ing till dir fattige i
vår år 1745

HR S

gylt ing till dir fattige i
vår år 1745

gylt ing till dir fattige i
vår år 1745

gylt ing till dir fattige i
vår år 1745

gylt ing till dir fattige i
vår år 1745

gylt ing till dir fattige i
vår år 1745

gylt ing till dir fattige i
vår år 1745

gylt ing till dir fattige i
vår år 1745

Ret til hjælp

- 1849: Alle, der ikke kan forsørge sig selv, har ret til hjælp
- 1891: Omgangsforsørgelse afskaffes. Mere specifik lovgivning kommer til, og fattigloven kommer efterhånden kun til at dække dem, der ikke kan få hjælp iht. anden lovgivning
 - Aldersforsorg (1891 ff.)
 - Sygeforsorg (1892 ff.)
 - Arbejdsløse (1907 ff.)

Den moderne velfærdsstat

- 1933: Uoverskuelig lovgivning fører til 4 hovedlove:
 - 1. Folkeforsikringsloven (sygeforsikring, alders- og invaliderente)
 - 2. Ulykkesforsikringsloven
 - 3. Lov om arbejdshenvisning og arbejdsløshedsforsikring (arbejdsløse)
 - 4. Lov om offentlig forsorg (fattige)

Værdigt/uværdigt trængende

- Værdigt trængende: Uarbejdsdygtig pga. alder, sygdom og invaliditet, samt forældreløse børn
- Uværdigt trængende: Personer i den arbejdsdygtige alder, som burde kunne klare sig selv (løsgængere, landstrygere, prostituerede, arbejdssky individer, soldaterenker med små børn, enlige mødre med uægte børn)

Værdigt trængende

- Fik tiggertegn, der gav tilladelse til at tigge i en bestemt periode og område (fx sogn eller herred)
- Inddelt i 3 klasser:
 - 1. De blinde, sengeliggende, vanføre, gamle
 - 2. Små forældreløse børn, der ikke havde familie
 - 3. Husarme, der pga. dårligt helbred, mange børn o.l. ikke kunne tjene nok til livets ophold

Eksempler på klasser: Nakskov Rådstue: Fattigprotokol 1708-1753, pk. N-2 (1738)

Anno 1738 den 10de October 7A
Hver Dags Præsten velværdige H^{er} Jacob
Willy, Tilligemeend Magistratens H^{er} og
V^{er} Til meermalst Borgere h^{er} og som
gaa Raadstuen at forvalte om Familien
og Classificering gaa de fattige Tal.
Som kan anføres at være N^{er} Livet til at
og yrbænger almisse af den Pubpligers fattige
Case Grundlige indtælling for anst^{er} Grund
Aar 1739. Gaalder
1ste Classe / Disse indtællte Classe
Charitonedes N^{er} D^{er}.

”Anno 1738 den 10de October

Var Sogne Præsten velærverdige *HøjtErede*
Jacob Ullitz, Tilligemæde Magistratens Saa
velsom 6 Der Til udwaldt Borgere haar samlede
paa Raadstuen at Forfalte een Nye Deling og
Classeficering paa de fattiges Tal. Som kan
ansees at være Nødlieende til at oppebærge
almise af den Pubpligers fattige Casse Ugentlige
udehling for anstehende Aar 1739. Saaledes
[...]

Eksempel: Nylarsker Sogn: Fattigkommissionens forhandlingsprotokol, 1815

<p>En fattig og en Kammar.</p>	<p>50 Aar</p>	<p>79 Aar</p>	<p>Jens Peter Andersen Poul.</p>	<p>Jens Espar og Peter, deris Ole Niels og En Espar.</p>
<p>En fattig No. 1. Aar Kammar.</p>	<p>50 Aar</p>	<p>79 Aar</p>	<p>Jens Peter Andersen Poul.</p>	<p>Jens Espar og Peter, deris Ole Niels og En Espar.</p>

Uværdigt trængende

- Stodderkongen (der var værdigt trængende) skulle jage uværdigt trængende bort
- Blev uværdigt trængende fanget i købstæderne, blev de pisket i fuld offentlighed og derefter jaget ud af byen

”Da Vi [...] haver erfaret, at der imellem dem, som Byens fattiges Inspecteurer skal være forefalden en Striidighed om et fattig qvinde-menniske, navnlig Johanne Hans Datter at indlægge i Byens Fattiges Huus, i det Sogne-præsten og Borgemester Kiølle har foranstaltet bemeldte fattige Menniske at antages, Men de 2de Vice-Borgemestere og Raadmænd opponerer sig der imod, foregivende, at bemeldte Qvinde skulde deels være byen u-vedkommende, deels, at hun ikke skulde være saa nødlidende, at der jo fandtes andre af Byens egne fattige, som vare meere trængende [...]”

Eksempel: Gladsaxe Pastorat, fattigkommissionens forhandlingsprotokoller 1802-1835

Gladsaxe Fogeddistriktets Fattigkommissionens Regnskab for Aaret 1803

Naar det til den Dag. D og II specificerede Summa lægges sin indkomne Nr. 1 og 2 og 3 og 4 og 5 og 6 og 7 og 8 og 9 og 10 og 11 og 12 og 13 og 14 og 15 og 16 og 17 og 18 og 19 og 20 og 21 og 22 og 23 og 24 og 25 og 26 og 27 og 28 og 29 og 30 og 31 og 32 og 33 og 34 og 35 og 36 og 37 og 38 og 39 og 40 og 41 og 42 og 43 og 44 og 45 og 46 og 47 og 48 og 49 og 50 og 51 og 52 og 53 og 54 og 55 og 56 og 57 og 58 og 59 og 60 og 61 og 62 og 63 og 64 og 65 og 66 og 67 og 68 og 69 og 70 og 71 og 72 og 73 og 74 og 75 og 76 og 77 og 78 og 79 og 80 og 81 og 82 og 83 og 84 og 85 og 86 og 87 og 88 og 89 og 90 og 91 og 92 og 93 og 94 og 95 og 96 og 97 og 98 og 99 og 100 og 101 og 102 og 103 og 104 og 105 og 106 og 107 og 108 og 109 og 110 og 111 og 112 og 113 og 114 og 115 og 116 og 117 og 118 og 119 og 120 og 121 og 122 og 123 og 124 og 125 og 126 og 127 og 128 og 129 og 130 og 131 og 132 og 133 og 134 og 135 og 136 og 137 og 138 og 139 og 140 og 141 og 142 og 143 og 144 og 145 og 146 og 147 og 148 og 149 og 150 og 151 og 152 og 153 og 154 og 155 og 156 og 157 og 158 og 159 og 160 og 161 og 162 og 163 og 164 og 165 og 166 og 167 og 168 og 169 og 170 og 171 og 172 og 173 og 174 og 175 og 176 og 177 og 178 og 179 og 180 og 181 og 182 og 183 og 184 og 185 og 186 og 187 og 188 og 189 og 190 og 191 og 192 og 193 og 194 og 195 og 196 og 197 og 198 og 199 og 200 og 201 og 202 og 203 og 204 og 205 og 206 og 207 og 208 og 209 og 210 og 211 og 212 og 213 og 214 og 215 og 216 og 217 og 218 og 219 og 220 og 221 og 222 og 223 og 224 og 225 og 226 og 227 og 228 og 229 og 230 og 231 og 232 og 233 og 234 og 235 og 236 og 237 og 238 og 239 og 240 og 241 og 242 og 243 og 244 og 245 og 246 og 247 og 248 og 249 og 250 og 251 og 252 og 253 og 254 og 255 og 256 og 257 og 258 og 259 og 260 og 261 og 262 og 263 og 264 og 265 og 266 og 267 og 268 og 269 og 270 og 271 og 272 og 273 og 274 og 275 og 276 og 277 og 278 og 279 og 280 og 281 og 282 og 283 og 284 og 285 og 286 og 287 og 288 og 289 og 290 og 291 og 292 og 293 og 294 og 295 og 296 og 297 og 298 og 299 og 300 og 301 og 302 og 303 og 304 og 305 og 306 og 307 og 308 og 309 og 310 og 311 og 312 og 313 og 314 og 315 og 316 og 317 og 318 og 319 og 320 og 321 og 322 og 323 og 324 og 325 og 326 og 327 og 328 og 329 og 330 og 331 og 332 og 333 og 334 og 335 og 336 og 337 og 338 og 339 og 340 og 341 og 342 og 343 og 344 og 345 og 346 og 347 og 348 og 349 og 350 og 351 og 352 og 353 og 354 og 355 og 356 og 357 og 358 og 359 og 360 og 361 og 362 og 363 og 364 og 365 og 366 og 367 og 368 og 369 og 370 og 371 og 372 og 373 og 374 og 375 og 376 og 377 og 378 og 379 og 380 og 381 og 382 og 383 og 384 og 385 og 386 og 387 og 388 og 389 og 390 og 391 og 392 og 393 og 394 og 395 og 396 og 397 og 398 og 399 og 400 og 401 og 402 og 403 og 404 og 405 og 406 og 407 og 408 og 409 og 410 og 411 og 412 og 413 og 414 og 415 og 416 og 417 og 418 og 419 og 420 og 421 og 422 og 423 og 424 og 425 og 426 og 427 og 428 og 429 og 430 og 431 og 432 og 433 og 434 og 435 og 436 og 437 og 438 og 439 og 440 og 441 og 442 og 443 og 444 og 445 og 446 og 447 og 448 og 449 og 450 og 451 og 452 og 453 og 454 og 455 og 456 og 457 og 458 og 459 og 460 og 461 og 462 og 463 og 464 og 465 og 466 og 467 og 468 og 469 og 470 og 471 og 472 og 473 og 474 og 475 og 476 og 477 og 478 og 479 og 480 og 481 og 482 og 483 og 484 og 485 og 486 og 487 og 488 og 489 og 490 og 491 og 492 og 493 og 494 og 495 og 496 og 497 og 498 og 499 og 500 og 501 og 502 og 503 og 504 og 505 og 506 og 507 og 508 og 509 og 510 og 511 og 512 og 513 og 514 og 515 og 516 og 517 og 518 og 519 og 520 og 521 og 522 og 523 og 524 og 525 og 526 og 527 og 528 og 529 og 530 og 531 og 532 og 533 og 534 og 535 og 536 og 537 og 538 og 539 og 540 og 541 og 542 og 543 og 544 og 545 og 546 og 547 og 548 og 549 og 550 og 551 og 552 og 553 og 554 og 555 og 556 og 557 og 558 og 559 og 560 og 561 og 562 og 563 og 564 og 565 og 566 og 567 og 568 og 569 og 570 og 571 og 572 og 573 og 574 og 575 og 576 og 577 og 578 og 579 og 580 og 581 og 582 og 583 og 584 og 585 og 586 og 587 og 588 og 589 og 590 og 591 og 592 og 593 og 594 og 595 og 596 og 597 og 598 og 599 og 600 og 601 og 602 og 603 og 604 og 605 og 606 og 607 og 608 og 609 og 610 og 611 og 612 og 613 og 614 og 615 og 616 og 617 og 618 og 619 og 620 og 621 og 622 og 623 og 624 og 625 og 626 og 627 og 628 og 629 og 630 og 631 og 632 og 633 og 634 og 635 og 636 og 637 og 638 og 639 og 640 og 641 og 642 og 643 og 644 og 645 og 646 og 647 og 648 og 649 og 650 og 651 og 652 og 653 og 654 og 655 og 656 og 657 og 658 og 659 og 660 og 661 og 662 og 663 og 664 og 665 og 666 og 667 og 668 og 669 og 670 og 671 og 672 og 673 og 674 og 675 og 676 og 677 og 678 og 679 og 680 og 681 og 682 og 683 og 684 og 685 og 686 og 687 og 688 og 689 og 690 og 691 og 692 og 693 og 694 og 695 og 696 og 697 og 698 og 699 og 700 og 701 og 702 og 703 og 704 og 705 og 706 og 707 og 708 og 709 og 710 og 711 og 712 og 713 og 714 og 715 og 716 og 717 og 718 og 719 og 720 og 721 og 722 og 723 og 724 og 725 og 726 og 727 og 728 og 729 og 730 og 731 og 732 og 733 og 734 og 735 og 736 og 737 og 738 og 739 og 740 og 741 og 742 og 743 og 744 og 745 og 746 og 747 og 748 og 749 og 750 og 751 og 752 og 753 og 754 og 755 og 756 og 757 og 758 og 759 og 760 og 761 og 762 og 763 og 764 og 765 og 766 og 767 og 768 og 769 og 770 og 771 og 772 og 773 og 774 og 775 og 776 og 777 og 778 og 779 og 780 og 781 og 782 og 783 og 784 og 785 og 786 og 787 og 788 og 789 og 790 og 791 og 792 og 793 og 794 og 795 og 796 og 797 og 798 og 799 og 800 og 801 og 802 og 803 og 804 og 805 og 806 og 807 og 808 og 809 og 810 og 811 og 812 og 813 og 814 og 815 og 816 og 817 og 818 og 819 og 820 og 821 og 822 og 823 og 824 og 825 og 826 og 827 og 828 og 829 og 830 og 831 og 832 og 833 og 834 og 835 og 836 og 837 og 838 og 839 og 840 og 841 og 842 og 843 og 844 og 845 og 846 og 847 og 848 og 849 og 850 og 851 og 852 og 853 og 854 og 855 og 856 og 857 og 858 og 859 og 860 og 861 og 862 og 863 og 864 og 865 og 866 og 867 og 868 og 869 og 870 og 871 og 872 og 873 og 874 og 875 og 876 og 877 og 878 og 879 og 880 og 881 og 882 og 883 og 884 og 885 og 886 og 887 og 888 og 889 og 890 og 891 og 892 og 893 og 894 og 895 og 896 og 897 og 898 og 899 og 900 og 901 og 902 og 903 og 904 og 905 og 906 og 907 og 908 og 909 og 910 og 911 og 912 og 913 og 914 og 915 og 916 og 917 og 918 og 919 og 920 og 921 og 922 og 923 og 924 og 925 og 926 og 927 og 928 og 929 og 930 og 931 og 932 og 933 og 934 og 935 og 936 og 937 og 938 og 939 og 940 og 941 og 942 og 943 og 944 og 945 og 946 og 947 og 948 og 949 og 950 og 951 og 952 og 953 og 954 og 955 og 956 og 957 og 958 og 959 og 960 og 961 og 962 og 963 og 964 og 965 og 966 og 967 og 968 og 969 og 970 og 971 og 972 og 973 og 974 og 975 og 976 og 977 og 978 og 979 og 980 og 981 og 982 og 983 og 984 og 985 og 986 og 987 og 988 og 989 og 990 og 991 og 992 og 993 og 994 og 995 og 996 og 997 og 998 og 999 og 1000

Indtægtsbetænkning:

	Rd.	Sk.	1/2
1. Indføreling fra Aaret 1802	46	4	1
2. Udbytte af specielle Indsamlingstidene leveret ind Fogedkommissionens Betænkning Indkomne Lars Kasmussen Nr. 1	68	4	14
3. Udbytte af Tidene Nr. 2 ind Hans Larsen	72	2	6
4. Udbytte af Tidene Nr. 3 ind Christen Sørensen	35	3	12
5. Udbytte af Tidene Nr. 4 ind Ole Hansen	75	2	4
6. Udbytte af Tidene Nr. 5 ind Peder Andersen	70	2	6
7. Udbytte af Tidene Nr. 6 ind Poul	36	2	6
Summa	405	4	1/2

Udvalgte og ubetænkte Indtægter:

Eksempel på omgangsforsørgelse s.st. 1820

180. De 10 Navne ved hermed udgaa, til de 10 St. 2/3 f. i Jern og Sølv
 som er indsendt for at undvære tilspændingens Overt, som nogle af dem indkomne, som i
 Regjælbet lages til Indtagt. *Udgivet.*

Nr. Fattigens Navn, alder og forførgelse	Vid- Tage	Kørløbspen				Præge		Anmerk- ninger
		1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	
1. Peder Jensen's enke i Morsøje	--	--	--	--	--	3.	--	Ved sølv i hvid sølv i hvid
2. Povil Røds i Biddinge, 81 Aar g. for sin Datter, som har gæns	--	1/2	1	2	8.	2	64.	Herrens bilet sølv i hvid
3. Frederiche Seans i Biddinge 70 Aar g., for sin D., som har gæns.	--	1/2	1	2	8.	2	64.	
4. Nelaus Lorenzens enke i Gjentofte 37 Aar g. i gæns	--	--	--	--	--	26	48.	Bilag No 17.
5. Sivert Nielsens enke i Biddinge gæmsk og sørg	--	5/8	5/8	1/4	8.	2	64.	De Manden d. 30 Jan erit var det, sølv i sølv i hvid
6. Bent Andersens enke i Biddinge, 70 Aar g. for sin D., som har gæns	--	1/2	1	2	8.	2	64.	
7. Niels Olfens enke i Morsøje, blind sølv i hvid	365	--	--	--	--	2	64.	for sølv for 5 af Gæmskmanden.
8. Jens Christensen i Bagstød, ung sørg	--	1	1	2	8.	2	64.	
9. Ole Carstensen i Herløv, lig sø	365.	--	--	--	--	--	--	
10. Maren Hennicks i Bagstød	--	--	--	--	--	--	--	for sølv for 5 manden. sølv i sølv i hvid

Fattighuse og fattiggårde

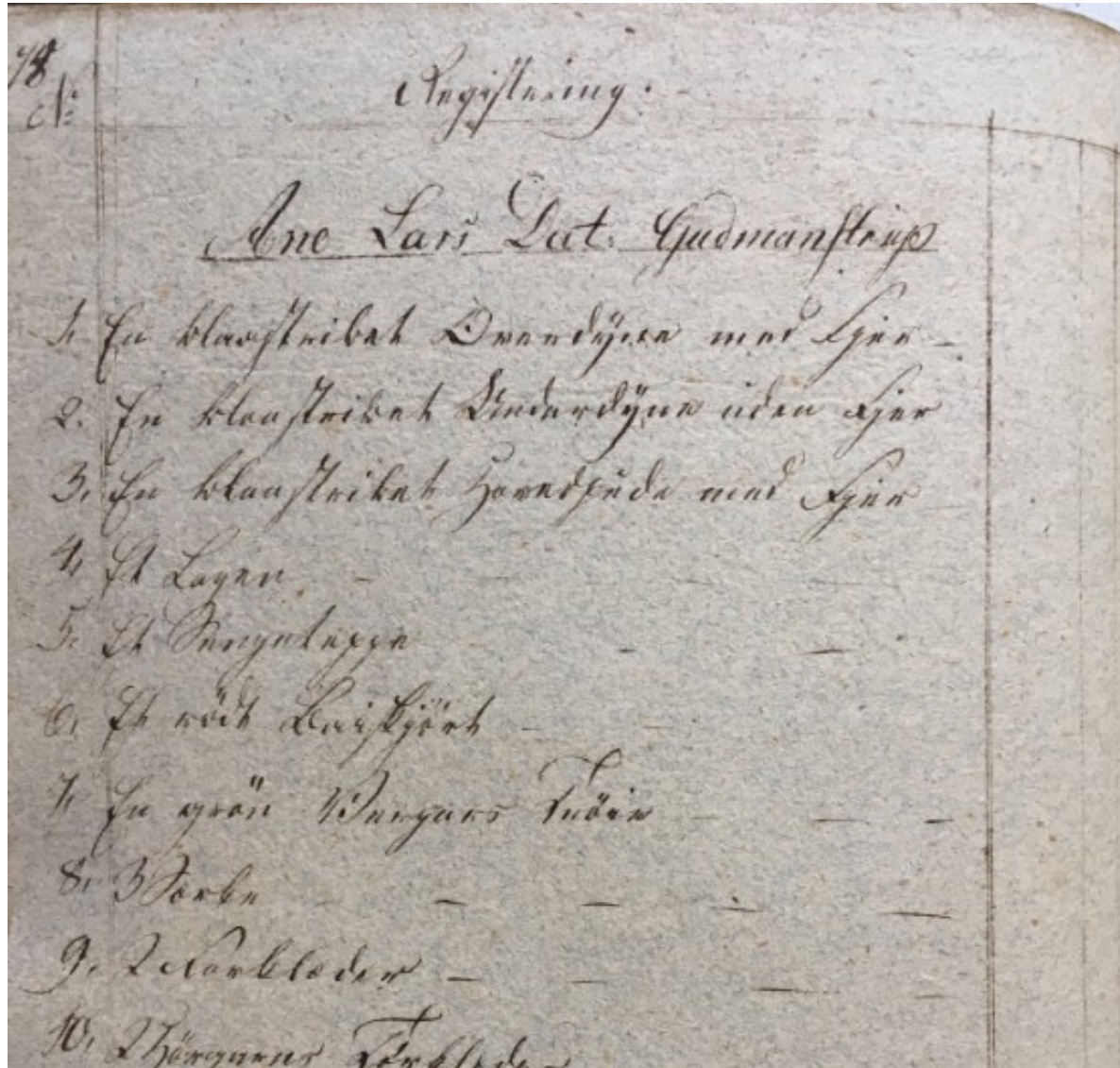
- 1643: Hvert sogn skal indrette et fattighus
- 1800-tallet: Oprettelse af fattiggårde, hvor der også skulle arbejdes
- Arkivalier findes:
Rådstuer/købstadskommuner (købstæder),
sogne/sogneråd (landsogne)
- Oprettelse, ordens- og spisereglementer skulle godkendes af: Danske Kancelli (1838-1848),
Indenrigsministeriet (1848-1869) og amterne (1869-)

Eksempel: Anne Larsdatter

- Højby Sogns kirkebog, døde kvinder 1820:

Begravelsesdagen.	Den Dodes Fø: og Tilnavne.	Stand, Haandtering og Opholdssted.	Alder.
Januar 16.	Madil Hans Datter	Bortel Augustenich: Handst.	62.
19.	Anne Lars Datt.	Katthylarv af Gudmandrup	82
Februar 6.	Peder Bakker Zwen	Aune af Lumbkær	53.

Højby Pastorats registrerings- og auktionsprotokol 1814-1853

+ Mad. Thrane	— — — — —	+ 2
+ Peter Henningsen	— — — — —	+ 1
+ Mad. Lassmannsen	— — — — —	+ 8
+ Otto	— — — — —	+ 4
+ Ole Madsen Eriksen	— — — — —	+ 4
+ Frederik Henningsen	— — — — —	+ 1
+ Lars Goff	— — — — —	+ 1
+ Mad. Lassmannsen	— — — — —	+ 4
+ Ole Madsen	— — — — —	+ 1
+ Maren Bendts	— — — — —	+ 3
+ Mad. Lassmannsen	— — — — —	+ 8
+ Maren Bendts	— — — — —	+ 12
+ Ole Madsen	— — — — —	+ 10
+ Ellen Jacobs d'vth.	— — — — —	+ 4
		<u>49 2 2</u>

- Efterlod sig i alt værdier til 5 rd. 5 mk.

Damen Sattig bruns. af den la. br. Tuben = 4rd 5^{mk}
blev solgt ved Auktion d. 7 Febr. 1820
og blev brygget Sattig. Raps
til Juletagt

Forsørgelsessted

- 1708: Det sogn, hvor man bor (fattigdistrikter oprettes i købstæder og pastorater)
- 1803: Det sogn, hvor man var født (med mindre man havde boet uafbrudt i et andet sogn eller by i mindst 3 år, ændret til 5 år i 1839)
- 1844: Gifte kvinder følger manden, og børn under 18 år følger forældrene
- 1933: Den kommune, hvor man bor

Forvirring i forbindelse med forsørgelsessted: Nakskov Rådstue:
Fattigregnskaber 1721-1768, pk. N-4 (1752)

7
ved Hønds Konges. Maj. & allernaadigt
Lar Befalning at udfolvere paa den fattige
Indtægt i Nacskov, af H. Christian Munkes
Hønds Amfögning om Hønds Hønsidigt
Datters Forflygning, inden den af nedfølgende
Copie af Hønds Konges. Maj. til os under 29.
pastato anganger allernaadigt i Escripht af Hønds
og i allernaadigt følge af Hønds Hønsidigt
indtækt den fattige Indtægt i Nacskov
Hønds Hønsidigt Casse til Hønds Datters Hønsidigt
foldning, da Hønsidigt af Hønds Hønsidigt
Hønsidigt Casse, Hønsidigt i Hønsidigt Hønsidigt
Hønsidigt Hønsidigt Hønsidigt Hønsidigt Hønsidigt

”Hvad Hands Kongelige Majestæt allernaadigst har behaget at Resolvere paa den fattige Enke i Nachschou, afgangne Christian Munkes, hindis Ansøgning om Hindes Vanvittige Datters Forflegning, vilde De self af vedfølgende Copie af Hands Kongelige Majestæts til os under 29de passato ergangne allernaadigste Rescript erfare, og i allerunderdanigst følge af Høystsamme, meddeele den fattige Enke 2 mk. ugentlig af Nachschou Byes Fattiges Cassa til Hindes datters Underholdning, da Hun ligeledes af Sønder Herreds Fattiges Cassa, skal nyde 1 mk. ugentlig [...]”

Undersøgelse vedr. forsørgelsessted: Hørsholm Sogn: Forhandlingsprotokol
for Hørsholms Fattigvæsen 1857-1862, pk. 1 (1857)

til Kjædehavns Fattigvæsen. den 17de & 18de og den 18de & 19^{de}

Med henholdsvis henvisning af 24 Decbr. M. for den endelige forordning
gjælder, om Christian Julius Kasningsen vedkommer for sig selv og
for sine hustru og børn i Likhøjens 1858 for sig selv og sine børn
for sig selv, men Christian Julius Kasningsen, for den 3^{de}
Januar 1856 og for sig selv og sine børn til Hørsholm 1858 i

”Til Kjøbenhavns Fattigvæsen.

Ved behagelig Skrivelse af 24de *forrige Maaned* har den ærede Direction forespurgt, om Frederik Julius Rasmussen erkjendes forsørgelsesberettiget her i Communen. Da man i Kirkebogen ikke har fundet en saadan Person anført, men derimod Frederik Junius Rasmussen, født den 3die Juni 1836 paa Usserød-Fabrik og confirmeret til Michaelis 1850 i [...]

Forsørgelsessted for uægte børn

- Uægte børn 1839-1933: Samme kommune som moderen, indtil barnet er 18 år, derefter avlingskommunen (hvor moderen opholdt sig 10-månedersdagen før fødslen)

Eksempel på kommune, der kradsrer penge ind fra andre kommuner eller barnefaderen: Hørsholm Sogn: Regnskabsbog for Hørsholm Sogns Fattigvæsen 1862-1867, pk. 1 (indtægter 1862)

12.	11.	<u>Refundant fra Vidskinde stætte</u> med sin Underfættelise til Oline Christ- iansdatter for Aaret 1861 med	33.	P.	—	Transport, 2 L. 11 — 1.	Den Regnskabs- bogs 1861: Ud- givet Kop 1862 No 2, art. 2.
14.	12.	<u>Madpenge</u> med det i Hørsholm Sogn 11 ^{te} April 1862 affaldte Marked	4.	4.	8.		
23.	13.	<u>Alimentationsbrev</u> for 1/2 Aar til 11 ^{te} Marts 1862 fra Blichens Foged med Poul Jensen af Skaberg, for sit med stættelise Frederikke Kristine Jensen, sommed arbedt Pava, Jørgen Peter, Søren, der nu fød i Hørsholm, Blaustrød Lag, den 11 ^{te} September 1850	P.	—	—		Justitarius meddelte Poul Jensen af Skaberg 4 ^{te} April 1862 for sit med No 4, art. 2.
29.	14.	<u>Refundant fra Kjællekens stætte</u> med sin Underfættelise med Høveds- foged Peter Julius Halffermanns Families Underfættelise for 28 ^{de} Decem- ber 1861 til 29 ^{de} Marts 1862 incl.	11.	2.	—		

Tab af rettigheder

- Skulle gøre det mindre attraktivt at få fattighjælp
- Fattighjælp skulle tilbagebetales

- Ægteskab 1824-1961: Hvis en af parterne som voksen havde modtaget urefunderet fattighjælp inden for de sidste 5 år, skulle de have tilladelse fra mandens forsørgelseskommune, før ægteskabet kunne indgås
- Stemmeret og valgbarhed 1849-1961: Havde man modtaget urefunderet fattighjælp, kunne man ikke stemme eller vælges

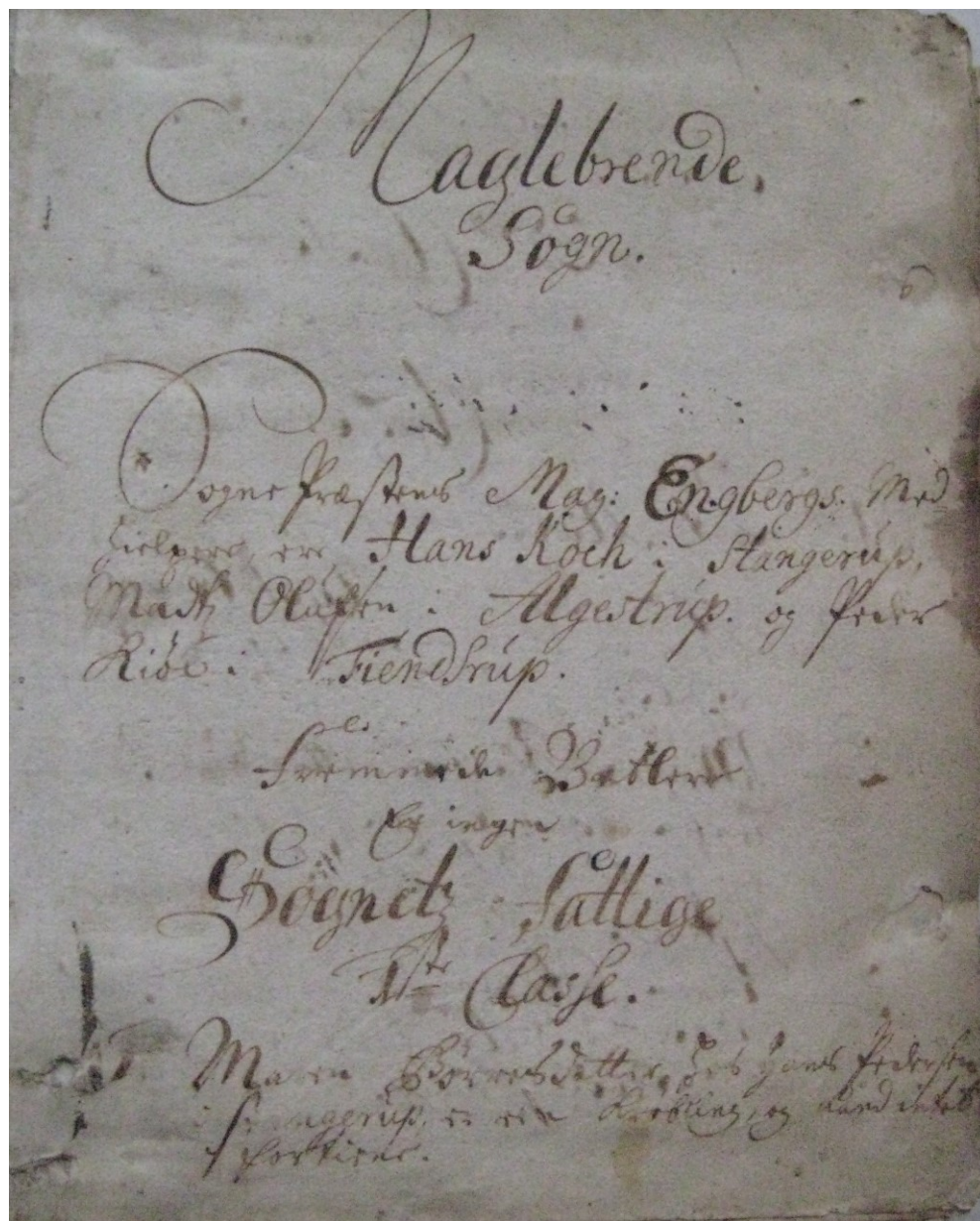
5 grupper inden for fattigforsorg

- Gamle
- Syge
- Arbejdsløse
- Fremmede (udlændinge)
- Plejebørn og fattige børn

Aldersforsorg

- -1891: Som fattige ("værdigt trængende")
- 1891-1922: Alderdomsunderstøttelse (gjaldt værdigt trængende over 60 år efter individuel vurdering af kommunen, støttens størrelse ligeså)
- 1922-1956: Aldersrente (gjaldt uformuende over 65 år, aldersrentens størrelse fastsat i loven)
- 1956-: Folkepension

Maglebrænde Sogn: Forhandlings- og regnskabsbog for fattigvæsenet i
Maglebrænde Sogn 1723-1844, pk. 1

2. - Jacob Omied: Maglebrende, en fin
gammel velkøbt Mand, og kand intet
forhindre.

2. - Casse
fandt sig ingen.

3. - Casse.

1. - Ligt Nilsdaatter Job Lars Røb-
møns Lygt i Maglebrende en
Oboe og kand sig forhindre fuld løst
og sold.

2. - Martin Jørgensdaatter Job Jacob Øst-
rupen ibid: en en krobting, og kand
sig forhindre intet, forhind sin Land Sub-
sistere.

3. - Rasmus Thomassen Job hans søn
Ørsted i Algetrup, en gammel
og affaldig spind.

Sygeforsorg

- -1892: Som fattige ("værdigt trængende"), fra midten af 1800-tallet oprettes private sygekasser
- 1892-1933: Statsanerkendelse og statstilskud til sygekasser (kun for ubemidlede arbejdere, husmænd, håndværkere m.fl.)
- 1933-1971: Alle mellem 21 og 60 år skal være medlem af sygekasse, også forudsætning for at modtage aldersrente
- 1971-: Offentlig sygesikring (sygekasser ophører 1973)

Arbejdsløse

- -1907: Som fattige ("uværdigt trængende"), der oprettes private arbejdsløshedskasser
- 1907-: Statsanerkendelse af arbejdsløshedskasser (staten bidrager med 50 %, medfører ikke tab af borgerlige rettigheder)

Man kan "følge" folk i protokollerne

- Carl Rasmussen forlod sin hustru Anna Christine Rasmussen, der boede i Magleby
- Hun kunne ikke tjene nok til at forsørge sig selv og sin familie og fik derfor fattighjælp
- Familien nævnes i Magleby Kommunes forhandlingsprotokol 11.05.1910, 13.05.1911, 09.09.1911, 26.03.1913, 08.11.1913, 13.12.1913, 04.04.1914, 14.10.1916, 29.03.1917

Eksempel 09.09.1911:

Magleby Kommune: Sognerådets forhandlingsprotokol 1900-1913, pk. 10-5

Meddelelse forelaa fra ²Randers Hervedskontor
at forhenværende Skipper Carl Rasmussen af Kl. Havn
(nu Aabydsmand i Randers) var sat i Bidrag til Familien
Underhold, med 12 Kr. maanedlig til Hustruen og 18 Kr.
til Børnene, at betale bagud fra 15 Marts 1911. Det vedtoges
at søge Beløbet inddrevet ved Udpantning, eventuelt
afsonet efter de derom gældende Regler

³
Forsørgelsesvæsen om man

Fremmede (udlændinge)

- -1892: Samme regler som danskere, nemlig 5 års fast og uafbrudt ophold i samme sogn giver mulighed for hjælp (ellers sendes man retur til sit hjemland)
- 1892-: Kun hjælp til personer med dansk indfødsret

Plejebørn og fattige børn

- 1708-1891: Fattige børn blev ved årlige auktioner udliciteret til den gårdmand, der skulle have mindst betaling for at forsørge og opdrage barnet
- 1888-: Kommunen skal føre tilsyn med alle plejebørn (ikke kun dem, kommunen selv satte i pleje) og godkende plejeforældre

Eksempel på plejebarn: Korsør Købstadskommune, Børneværn: Fortegnelse over Korsør Kommunes Plejebørn, pk. 40-41 – 40-45

No. 41	Navn	Dødt	Karsagent til Underoplyttelse	Kvar nummer under Plejgæverens
	Sally Hemmel Stramrup	19 Juli 1895	Moderen ugilt Sofie Kirstine Kofod kan ikke forsørge barnet	1 Sparks 1896
Klensens amnesti til 1/3 97 med 20 Str. 1/6 97 - 20 - 1/9 97 - 20 - 1/12 97 - 20 - 1/3 98 - 20 - 1/6 98 - 20 - 1/9 98 - 20 - 1/12 98 - 20 -		1/30 5' Dødelig til 1/3 1905 amnesti med 15 Str. Betrug amnesti til 1/6 05 med 15 Str. 1/9 05 Dødelig amnesti til 1/9 05 med 15 Str.		

Eksempel på plejebørn: Korsør Købstadskommune, Børneværn:
Tilsynsmyndighedens plejebørnsprotokol 1933-1935, pk. 40-41 – 40-45

Oplysninger om Plejebørn, der er under Tilsyn efter Lov				
	1	2	3	4
Barnets Løbe- Nr. fra Aar til Aar	a) Plejebarnets fulde Navn? b) Hvor født? c) Naar født? (Aar og Dato) d) Moderens (Forældrenes) Navn, Stilling og Bopæl? e) Naar anbragt i Pleje?	Plejeforældrenes a) Navn? b) Alder? c) Antal egne hjemmeværende Børn? d) Bopæl? e) Livsstilling (og Forandring heri)? f) Haves andre Plejebørn? (Er Barnet adopteret, men dog under Tilsyn, anføres dette her)	Hvem betaler for Barnet? (Stilling, Navn og Adresse)	Plejelønnens Størrelse?
37	a) Børn Rikke Jacobine Jacobine b) Korsør c) 11/6 1922 d) Ragna Jacobsen, Kruiservej 31	a) Hægen Jacobine b) 31 c) Kruiservej 31 d) Rindstvej	Rigved Jacob Nielsen Grabenkær	204 3/4
38	a) Inge Marie Pedersen b) København c) 26/7 29 d) Blø Gümhild Peder- sen, Led. Jørgensbjerg	a) Vald Pedersen b) 40 c) Sønderbrogade 27 d) Harnærkvej 17	Oluf Johannes Schwartz og Hertz Ulrich Leds Andersen, Roskilde	204 3/4

Eksempel på vurdering af plejehjem for børn: Korsør Købstadskommune,
Børneværn: Forhandlingsprotokol for tilsynet med plejebørn 1913-1929, pk. 40-
41 – 40-45

Fredag den 25 April afholdtes Møde
i Byrådsalen paa Storebalt. Listerne
og Journal blev gennemgaaet og reviderede
Arbejd. Hjalmar Johansens Kustru var tilstegt
til Møde, da Tilsynet ikke mente at hendes
Hjem mere var egnet som Plejehjem, efter
en Skrivelse fra Politimesteren, var og Tilsynet
havde besluttet at fratage hende Plejetillædelser
Fru Johansen mødte ikke, og det blev bestemt
at tilskrive hende. En Skrivelse fra Byrådet
behandlede og det vedtoges at svare, at Tilsynet
fandt, at det efter dets Mening ikke var
nødvendigt at forandre Formene for Tilsynet
men at det var betryggende saaledes som det
blev udført.

Plejebørn i Fødselsstiftelsens arkiv

- 1750: Fødselsstiftelsen bliver oprettet
- Formålet var at undgå drab på nyfødte ved at lade moderen føde anonymt (-1908)
- Mange mødre overlod deres børn til Fødselsstiftelsen, der fandt plejeforældre
- Udsætterprotokoller er protokoller over børn, der er udsat, dvs. i pleje
- Findes i AO

Hvordan man finder et barn i udsætterprotokollen

- Kirkebog → Hovedprotokol → Udsætterprotokol
- Eksempel: Dorthea Christine, født 08.01.1832

16	17	28	10		Dorthea Christine
----	----	----	----	--	-------------------

16.	17.	o	o	8-10		Dorthea Christine		
-----	-----	---	---	------	--	-------------------	--	--

.13. Sannov			30 Jan	36	1837	2. Jan		
-------------	--	--	--------	----	------	--------	--	--

Udsætterprotokol 36/1832

Nr. 36 Pige barnet *Dorthea Christine*

Født den 8. Januar 1832 under Nr. 16. og døbt den 10 v. M.

Udleveret den 30. Januar 1832

Moderen Nr. 17. № 15. C o

til *Albigger Jens Andersens*
og *Jæstren Maren Federsdatter* af
Slagslunde Mark og Pogn på Ste-
veriksberg Amt, efter Litterat fra Fro-
4. Novbr i Slagslunde fr. Rødtvitt.

1832 den 13. Jan. blev *Moderen*
bragt paa *Sankt Michaels Hospital*, hvor
hun døde den 15de detsiden hun blev
bragt der indbragtes hun om sig:
at hun fødte *Mme. Marie Jensdatter*,
at hun tilføen fødte død, man se paa
Christelén, at hun var 35aar og fra
Hensjælde - at hun dog var kommen
for til *Madre* for 2de Gang *Leben*, og den
etter blev indbragt fra *Leben* indtil
dets død den 14. November.

Københavns fattigvæsen

- Fattigvæsenets trykte hovedregistrant 1881-1948 (på nettet)
- Fælles indgang til en lang række af fattigvæsenets protokoller (sagerne er ofte gået tabt)
- En person optræder kun første gang
- Indeholder også udenbys folk, der er forsørgelsesberettigede i København

Eksempel:

Ejner Jensen, uægte, født 26.12.1901

- Forældre: Anders Christian Pedersen og Jensine Marie Jensen
- Fattigvæsenets hovedregistrant 1904-1911:
Anders Christian Petersen: født 23.05.1878,
Vindinge, murer, A 54 544/1910
- A = Referatprotokol A

— — — 23/5 78. Vindinge . Murer.... A 54 544/10.

Forkortelsesliste findes på kbharkiv.dk

Forkortelser i Fattigvæsenets hovedregistrant

Forkortelser	Protokolrække
A	Referatprotokol A 1881-
AR	Aldersrente, indenbyes 1924-
Aldfors	Alderdomsforsørgelse 1891-1923
Alm.	Almisseprotokoller 1855-
B	Referatprotokol B 1881-
Blsag	Protokol over blindesager 1924- ↗
C	Referatprotokol C 1910-
E.B.	Enkebørnsforsørgelse 1914- ↗
Epd.n	Indebyes epidemiprotokol 1916- ↗
F.P.	Fattigvæsenets forsørgelsesprotokol 1881-1891 ↗
Husv.sag	Husvildeprotokoller 1881- ↗
I Intr./I.I.	Interimshjælp for indenbyes 1881-
Indb.Sj.n	Indenbyes sygeprotokol 1881-
Indb. Dr. I. Ph. n	Supplicum for Blodeme, Barn- og Grøndeboehuset, Indenbyes 1891-92 ↗

Magistratens 3. afdeling: Referatprotokol A 54 544/1910, 1908-1910, henviser til referatprotokol C 10 644/1911 og C 9 1593/1915

544 Jensine Maria Jensen
1911
Hylom: 1/2 om det 24/10 10
nytt
1/3 2/3
1/6 1/6
Mærsvend Anders Christian Petersen
Rejseblad ochv
Lofatt
Opl maals
Erbøder 25 K. 200de
1/4 1/4
28/4 1/5
2/6 2/6
2/6 1/7
10/10 N
2 1/2
1/6

~~10644~~

C 9 1593
15

Magistratens 3. afdeling: Referatprotokol C 10 644/1911

Fader: *Martin ved Andens Christen Jensen* Forsørgelsessted: *Stk.*
254544/1
23/5-78, Vindinge

644

Moder: *Jensine Marie Jensen*

Frederiksborg Amt Resolution af *27/3 1901* lydende paa *50 Kr aarl.* fra *26/12 1900* til

Børn: *Ejnar Jensen / 26/12 1900*

1911	<i>Anden: 1/2 aarl til 26/6 11</i>	<i>26/8</i>	<i>25/8</i>	<i>25 Kr sendes</i>	<i>2/10</i>	<i>28/10</i>
1912	<i>1/2 aarl t. 26/12 11</i>	<i>29/11</i>	<i>29/11</i>	<i>25 St. sendes Tilholdes</i>	<i>5/2</i>	<i>26/2</i>
"	<i>1/2 " " 26/6 12</i>	<i>20/8</i>	<i>23/8</i>	<i>25 Kr sendes</i>	<i>2/9</i>	<i>6/9</i>
"	<i>1/2 " " 26/12 12</i>	<i>24/2</i>	<i>25/2</i>	<i>25 Kr "</i>	<i>20/3</i>	<i>27/3</i>
"	<i>1/2 " " 26/6 13</i>	<i>8/9</i>	<i>9/9</i>	<i>Tilk. afdr. + Stk.</i>	<i>21/9</i>	
1914	<i>1/2 " " 26/12 14</i>	<i>6/4</i>	<i>7/4</i>	<i>25 Kr. sendes</i>	<i>11/10</i>	
	<i>Prof sendt til</i>			<i>Til Prof</i>	<i>21/4</i>	<i>28/4</i>
	<i>Prof sendt til</i>	<i>14/5</i>	<i>18/5</i>	<i>25 Kr sendt m Epl. over Pap</i>	<i>27/5</i>	<i>1/6</i>
	<i>Nyborg: 1/2 aarl t. 26/6 14</i>	<i>3/9</i>	<i>3/9</i>	<i>Tilk.</i>	<i>27/5</i>	
1915	<i>1/2 " " 26/12 14</i>	<i>30/1</i>	<i>1/2</i>	<i>25 Kr. sendes, Tilk.</i>	<i>11/9</i>	<i>25/9</i>
				<i>Til Olek</i>	<i>21/10</i>	
				<i>25 Kr sendes</i>	<i>12/1</i>	<i>4/3</i>
				<i>Tilholdes</i>	<i>12/2</i>	<i>1/3</i>
					<i>12/3</i>	
	<i>Alene om Hverstand: flyttet til</i>					
	<i>Holmbladsgade 40</i>					<i>31/5</i>

Jantzen 23/12/11

Magistratens 3. afdeling: Referatprotokol C 9 1593/1915

Forsørgelsessted:

1593

Fader: Murenvend Anders Chr. Jensen f. 23/3. 78; Vindinge

Moder: Justine Marie Jensen

Børn: Ejner Jensen f. 26/12. 00

Resol. af 27/3. o. lydende paa 50 kr aarlig fra 26/12. 00 til

19/5	Alm alm om Kuml d 25/9	14/9	-	Fæltholder	4/9	2/3	✓
				Kol 25/9/15	13/12	14/2	✓
19/6	Alm Tilsik. Omg	18/11		Børn i 572 16		20/1	
	Mog. Tilsik af Alm Kuml	5/4		Tilskades	20/9	21/3	✓
	Alm Kuml Tilsik i Mog	6/6		Kol 19/4	24/5	25/5	✓
	do do	25/9	24/9	Tilskades	11/1	8/6	✓
				Børn 1 Om.		19/9	✓
				Fæltholder		2/10	
				Kol 7/10 16	28/1	3/3	✓
19/7	Alm alm Kuml d 10/3/17	3/3	9/3	Fæltholder		2/10	✓
				Kol 19/8 1		3/3	✓

A. 82. 37/18-1/18

Magistratens 3. afdeling: Referatprotokol A 82 37/1918

397. V Enke Havn Marie Petersen 69 1593
Gjortafte anmelder og forspørger 4/12/8 5/12/8 Dag 9/12/8.

A 80 26/18.

Og det ledte til skiftet 1918

- Gentofte = Københavns Amts Nordre Birk

71

Løbe №	Anmelderen	Afdødes fulde Navn, Livsstilling og Bopæl	Afdødes fyldte Aar	Gift eller ugift. Enkemand eller Enke. Fraskilt el. frasepar. Husstr. Om hensiddet i uskiftet B.
509.	Abmt Emil Theodor Heller, Borak 44, Smøge, Nyløtte Sø.	Enke Hanne Christene Heller. S. e. Sofyrbøter, albedomsindskat Jensløvsvej 9. Sørbakke Ordrup.	67	Enke
510	Sm. H. J. Jacobsen, Hellerup.	Hverensvent Anders Christen Peterson Lutwig Holbergvej 5, Hellerup	70	Gift

Vi slutter med det vigtigste: Hvor finder man arkivalierne?

- Rigsarkivet eller kommunearkiver
- Skal kende forsørgelses- eller opholdsstedet
- Slå derefter myndigheden op i Daisy

- Købstæder:
 - Indtil 1868: Rådstue/magistrat (fattigkommissioner)
 - Efter 1869: Kommune
- Landsogne:
 - Indtil 1803: Sogn eller gods (især på Fyn)
 - 1803-1867: Sogn eller kommune
 - Efter 1868: Kommune
- Kontrolmyndigheder: provstier, stiftsamter, amter, amtsråd m.fl.